

ЩАСТЯ, ЯК ЦЕНТРАЛЬНА КАТЕГОРІЯ ЕТИКИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Сидоренко І. С.

Науковий керівник – ст. викл. Сергієва А.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

У роботі ми розглянули філософську концепцію щастя Григорія Сковороди у контексті сродної праці, як основи особистісного буття, самореалізації та творчої діяльності людини. Розкрито погляди філософа, що проявляються у свободі самовираження, в пошуках щастя, істини і пізнанні самого себе.

Ключові слова: щастя, сродна праця, самопізнання, етика.

Актуальність теми обумовлена тим, що протягом усього розвитку світової етичної думки проблема щастя знайшла відображення у творчості

багатьох філософів, які досліджують природу щастя та його досяжності. Вирішення цієї проблеми зумовило необхідність поглибленого вивчення філософських аспектів концепції щастя, що є однією з центральних категорій етики Григорія Сковороди.

Це питання досліджували Харченко Л. М., Бичко І. В., Бойченко І. В., Волинка Г. І., Попович М. В., Табачковський В. Г. та інші.

Мета нашої роботи визначити та проаналізувати концепцію щастя Григорія Сковороди, як основу особистісного буття людини.

Розвиток культурної спадщини України нерозривно пов'язаний з іменем видатного філософа Григорія Сковороди, при згадці про якого перед нами одразу ж постає славнозвісне «Світ ловив мене, але так і не спіймав». Три типи духовної діяльності – філософія, мистецтво, релігійне, християнське начало – утворюють органічну єдність, що характеризує його творчість. Слід зауважити, що незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених постаті та творам митця, й «...донині багато чого з життя Сковороди залишається невідомим, нез'ясованим, проблематичним» [1].

Центральне місце філософії Григорія Сковороди займає питання самопізнання людини, яке постає джерелом саморозвитку її як особистості, розвитку її природних нахилів і задатків, цінностей, формування її духовного світу. Саме тому Сковороду часто називають українським Сократом. Філософ вважав, що не розуміти самого себе те саме, що втратити самого себе [2].

Однією з центральних категорій етики Григорія Сковороди є щастя. Щасливою, на його думку, людина може бути лише тоді, коли вона живе й працює згідно зі своєю «сродністю». Ідея «сродної» праці полягає в тому, що кожен через самопізнання відкриває себе, свої природні схильності до певної діяльності, розкриває свої здібності, талант, які в подальшому мають бути вдосконалені і розвинуті. Головне, що потрібно від людини, – це вчитися бути людиною через систематичну та наполегливу працю самопізнання. На думку філософа, людина має обрати собі заняття, прислухаючись до свого внутрішнього голосу, й тільки таке, яке приносить їй внутрішнє задоволення і душевний спокій. Григорій Сковорода зазначає, що коли ми прагнемо пізнати навколишній, «великий світ», то мусимо почати з осягнення свого внутрішнього світу, тобто самопізнання.

Розглядаючи концепцію щастя, слід зауважити, що Григорій Сковорода бачив природні відмінності людей, «нерівну всім рівність». Він писав, що кожна людина може стати щасливою, подібно до посудини, наповненої до країв, але розміри посудини у всіх різні: «Бог схожий на багатий фонтан, що наповнює різні посудини відповідно до їх місткості. Над фонтаном напис: «Нерівна всім рівність» [3]. Виходячи з цього кожному необхідно вибирати собі справу відповідно до природних уподобань: «Яблуню не вчи народити яблука: вже сама природа її навчила. Захисти її тільки від свиней» [4, с. 181]. На думку Сковороди, природа кожної людини створює передумови для того, щоб вона могла стати щасливою. Треба пізнати свою природу, «пізнати себе самого» та правильно використовувати свої можливості.

Отже, Григорій Сковорода шукав відповіді на запитання, які ніколи не втраять актуальності: «Що таке щастя? Як бути щасливим? Що таке блага життя?» Філософія Сковороди та органічно пов'язаного з нею життя спрямована передусім до утвердження духовності як середовища для людського існування.

Література

1. Махновец Л. Є. Григорій Сковорода. Біографія. Харків : Наукова думка, 1972. 256 с.
2. Чаяло П. Оцінка епістолярної спадщини Григорія Сковороди у світлі його суспільно-політичних поглядів. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2013. №3. С. 62–66.
3. Сковорода Г. Розмова, звана алфавіт, чи буквар світу. Твори : у 2 т. К. : Обереги, 2005. Т. 1. 344 с.
4. Сковорода Г. Повне зібрання творів : у 2 т. К. : Обереги, 1973. Т. 2. 567 с.
5. Сковорода Г. Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті. Григорій Сковорода. Пізнай людину в собі. Львів : Світ, 1995. 528 с.
6. Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи. К. : Майстерня Білецьких, 2007. 256 с.